

Oma opiskeluorientaatio

Toimin 1980-luvulla usean vuoden ajan seurakunnan poikakerhon vetäjänä. Olin mukana myös leireillä kesäisin ja viikonloppuna. Pääsin näkemään, kuinka lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen oli tarjolla osallisuutta yhteiskunnassamme. Sain myös sopivasti vastuuta ikääni nähden.

1990-luvun alussa valmistuin ensimmäisen kerran. Olisin halunnut sijoittua töihin tehtaaseen ja tehdä niitä töitä hamaan tulevaisuuteen. Vaan Suomi ajautui syvään lamaan. Oli tehtävä mitä tahansa töitä suinkin sattui saamaan lähes viiden vuoden ajan. Olin nk. prekariaattia eli pätkätyöläinen. Siinä tilanteessa monta kertaa mietin, onko elämällä niin väliä. Tuntui kuin en olisi ollut osa yhteiskuntaa. Yritän siksi parhaani mukaan kuunnella ja ymmärtää nykyajan nuoria, sillä paineita on yhä vain enemmän verrattuna omaan nuoruuteeni.

Lopulta pääsin vakituisiin töihin 1990-luvun puolivälissä. Olin opetellut uudet digiajan välineet itsenäisesti pätkätyöiden aikana. Ajoin tietokoneen ajokortin ja näin pääsin ohittamaan nk. suuret ikäluokat. Huomasin, että omasta osaamisesta oli pidettävä huolta koko ajan.

2000-luvun alussa jäin työttömäksi pienestä tietokonealan yrityksestä. Perheenlisäystäkin tuli. Päätin tehdä jotain muuta kuin tietotekniikka-alan töitä. Opiskelin koulunkäyntiavustajaksi Helsingin Diakoniaopiston iltalinjalla. Opettajalleni kerroin, että aioin hakea ammattikouluun avustajaksi. Hän epäili, oliko sellaisia töitä olemassakaan. Olihan niitä. Pääsin IJKK:en (nyk. Spesia), jossa tein töitä avustajana, ohjaajana ja opettajana viisi vuotta. Aika IJKK:ssa oli hyvin opettavaista. Huomasin, kuinka opiskelijat todella halusivat opiskella, valmistua ja päästä töihin – kukin vahvuuksillaan. IJKK:n aikana opiskelin paitsi datanomiksi (iltakoulutus) myös lähihoitajaksi (oppisopimus).

2010 aloitin työt tietotekniikkaopettajana Edupolissa (nyk. Careeria). Opiskelin työn ohessa lisää, jotta sain vaadittuja pätevyyskysymyksiä. Samaan aikaan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä viilattiin niin, että opiskelijoille alettiin tehdä yhä henkilökohtaisempia suunnitelmia opiskelun suhteen. Niin opiskelijoilta kuin opettajilta vaadittiin myös suunnitelmien päivityksiä.

Aivan viime vuosina päivä- ja iltakoulutuksiini on hakeutunut opiskelijoita, joilla on oppimiseen liittyviä haasteita. Esimerkiksi opiskelu päivällä ei kerta kaikkiaan onnistu. Tai näyttösuunnitelman kirjallinen osuus on vaikea tuottaa. Lisäksi aikuisilla oppisopimusopiskelijoilla on ollut haasteita työpaikoilla. Mm. opiskelijalle sopivaa ohjausta ei ole aina ollut saatavana. Haluan olla mukana moniammatillisessa yhteistyössä tunnistamassa näitä opiskelijoiden haasteita ja viemässä opiskeluryhmiini erityisen tuen toteutuksia.

Careeriassa on ollut tarjolla oikein hyvin opinto-ohjaajan ja kuraattorin palveluita niin nuorille kuin aikuisille varsinkin sen jälkeen, kun yhdistyimme kilpailevan oppilaitoksen kanssa muutama vuosi sitten. Vaan riviopettajan on pärjättävä luokassa, jossa saattaa olla erityisen tuen päätöksen omaavia opiskelijoita peräti kolmasosa. Vuosityöajan puitteissa on tarjottava erityistä tukea. Careeriaassa tietotekniikkapuolen opettajilla ei erityisen tuen osaamista ole. Päätin hakea JAMK:n koulutukseen, jotta paitsi itse myös klusterini pääsisi osalliseksi erityisen tuen tiedosta ja osaamisesta.

Kehittämistarpeet ja –tavoitteet suhteessa koulutuksen tavoitteisiin

Ammatillinen erityisopettajakoulutuksen opetussuunnitelma on jaettu kolmeen pääosaamisalueeseen ja niiden alla oleviin pienempiin osa-alueisiin. Pääosaamisalueet ovat: oppimisen moninaisuus, inklusiivisen koulutuksen kehittäminen ja kehittyvä ammatillinen identiteetti.

Oppimisen moninaisuus 28 OP

***Yksilöllinen tuki ja inklusiivinen pedagogiikka 22 OP**

Haluan olla mukana työyhteisössäni siirtämässä hankerahalla työstettyä AR (Augmented Reality, lisätty todellisuus)- ja VR (Virtual Reality, virtuaalitodellisuus) -kurssia paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvaksi tutkinnonosaksi. Opiskelijani tutkinnossa Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto pääsevät näin tutustumaan käytännössä erilaisiin AR- ja VR-tekniikoihin. Tätä varten on jo olemassa laitteet ja eCampuksessa verkkokurssit. Näin opiskelijat ja tarvittaessa myös Careerian henkilökunta tulevat tietoisiksi esteettömyydestä ja saavutettavuudesta. Opiskelijani pääsevät tuottamaan materiaalia, jota voidaan hyödyntää eCampuksessa. Materiaalin tuottamisesta olen jo sopinut eCampuksen Ella Lerkin kanssa.

***Harjoittelu 6 OP**

Ulkoisen harjoittelun (kolme kalenteriviikkoa) teen Live-ammattiopistossa. En ole vielä ottanut heihin yhteyttä. Olen merkinnyt kalenteriini elokuun alkuun, kun työt jälleen alkavat, että otan yhteyttä Liveen. **Tämä ei ole vielä selvä enkö ole ottanut yhteyttä Liveen.**

***Inklusiivisen koulutuksen kehittäminen 20 OP**

***Ammatillisen erityisopetuksen perusteet 1 & 2, 10 OP**

Haluan haastatella Careeriaa eri ammatillisten perustutkintojen vastuuopettajia erityisen tuen päätöksiin liittyen. Edelleen haluan peilata kuulemaani ohjaajani ajatuksiin. Ohjaajaa olen kysellyt Careeriaa vaan kukaan ei ole toistaiseksi suostunut. Kaikki ovat vedonneet kiireisiin. Tämä yksistään kertoo, mikä on tilanne. Edelleen käyn haastattelemassa nk. Hallinnollisia erityisopettajia, joita on saamieni tietojen mukaan Careeriaa neljä ja jotka tekevät erityisen tuen päätökset. Lopuksi etsin alan kirjallisuudesta viitteitä siitä, ollaanko Careeriaa oikealla tiellä (mm. OPH:n julkaisut ja väitökset).

***Verkosto-osaaminen ja moniammatillinen yhteistyö**

Haluan luoda pääkaupunkiseudulle verkoston, jonka kautta erilaisissa opiskelu- ja/tai elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden on mahdollista päästä yrityksiin harjoitteluun tai töihin. Tällä hetkellä Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnolla ei ole em. verkostoa. Apuna minulla ovat Careerian myynnin puolelta Pirjo Peltonen, jonka kanssa olen jo keskustellut asiasta ja hänen esihenkilönsä Marko Sinkkonen. Edelleen haluan samalla, kun otamme yhteyttä yrityksiin, viedä yrityksiin tietoa nykyisille ja tuleville työpaikkaohjaajille. Otan mukaan YTO-opettajat, joiden kanssa mietimme sopivia työnhakutehtäviä opiskelun loppupuolelle. Tämä koskee niin nuoria ja aikuisia päiväopiskelijoita kuin myös aikuisia iltaopiskelijoita.

Toinen tärkeä verkostoihin liittyvä asia ovat yläkoulujen opinto-ohjaajat, jotka nivelvaiheessa (yhteishaku) ohjaavat nuoria hakemaan mm. Careerian eri opintoihin. Haluan olla yhteydessä yläkoulujen opinto-ohjaajiin vuoden vaihtuessa yhdessä Careerian muun opetushenkilökunnan kanssa ja kertoa Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnosta sekä palveluista, joita opiskelija voi opiskeluissaan saada. Tällainen yhteydenotto piti jo kerran saada aikaan, mutta emme löytäneet keskitetysti mistään Itä-Uudenmaan yläkoulujen opinto-ohjaajien nimiä ja puhelinnumeroita. Tämä jo yksistään kertoo, mikä on tilanne.

***Toimintaympäristön kehittäminen 5 OP**

Haluan suunnitella yhdessä kollegani, jolla on ammatillisen erityisopettajan pätevyys, kanssa ohjeet, kuinka klusterini opettajien tulee toimia erityisen tuen päätöksen tekemisen ja käyttöönoton eri vaiheissa. Edelleen haluan kertoa, millainen kokemus itselläni on. Toivon, että myös työnantajan

näkemyks saadaan mukaan osoittamaan nykyiset resurssit koskien erityistä tukea tarvitsevien ohjausta. Pyydän esihenkilöltäni kokoontumisaikaa, jotta pääsen esittelemään tuotokseni klusterilleni ja keskustelemaan aiheesta klusterini opetushenkilökunnan kanssa.

***Kehittyvä ammatillinen identiteetti**

***Opiskelun henkilökohtaistaminen 7 OP**

*Osaan asettaa perusteltuja tavoitteita ja haasteita omalle ja työyhteisön ammatillisen erityisopetuksen kehittymiselle. Tällä hetkellä opiskelijani voi olla maahanmuuttaja. Hänellä voi olla päätös erityisestä tuesta. Hän voi opiskella joko kokonaan tai osittain verkossa. Minun ja työyhteisöni on kyettävä pian luomaan opiskelijoille ympäristö, jossa he voivat kukin omilla vahvuuksillaan ja omassa aikataulussaan saavuttaa päämääränsä. Careeriassa on menossa nk. eCampus-hanke, jonka aikana luodaan digitaalista materiaalia opiskelijoita varten. Jokaisen tutkinto tulee olla mahdollista suorittaa puhtaasti verkko-opintoina. Haluan lisätä verkkomateriaaleihin saavutettavuuden ja esteettömyyden. Tarvitsen eCampukseen liittyvässä työssä yhteistyötaitoja. En voi, osaa ja ehdi tehdä kaikkea itse.

***Valinnaiset opinnot 5 OP**

*Minun on:

- a) valittava ja suoritettava koulutuskokonaisuus JAMK:n täydennyskoulutuksen tarjonnasta
- b) suoritettava omaehtoisia erityisen tuen täydennyskoulutuksia

Toistaiseksi minulla ei ole tiedossa sopivaa koulutusta enkä tiedä, minkä mittainen koulutuksen tulisi olla.

Tutkiva oppiminen

Tutkiva oppiminen on pedagoginen malli. Siinä toimitaan tieteellisen tutkimuksen tapaisesti. Tutkiva oppiminen sisältää vaiheita, jotka etenevät hallitusti ja syklisesti. Tutkivalle oppimiselle ominaista on, että yksilö etsii tietoa, jota ryhmä käsittelee ja analysoi kriittisesti. Oppiminen tapahtuu spiraalimaisesti eli opittavaa asiaa käsitellään yhä syvällisemmin ja rajatummmin. Opittavaa asiaa lähestytään uusien täsmentyneiden kysymysten kautta. Tutkiva oppiminen sopii tilanteeseen, jossa tutkimusongelma on opiskelijoille aito ja opiskelijaa tavalla tai toisella koskettava.

Tutkivan oppimisen periaatteita voin hyödyntää ammatillisissa erityispedagogiikan opinnoissa oman kotiryhmäni avulla. Voimme yhdessä sopia, että kukin ryhmän jäsen hakee omalla ajallaan tietoa opittavasta asiasta ja tuo tämän tiedon yhteiseen istuntoon, jossa asiasta keskustellaan. Tämän jälkeen opittavaa asiaa rajataan ja voidaan aloittaa toinen kierros. Jokainen ryhmäläinen saa pohdittavakseen yhä syvempää ja jäsentyneempää tai ainakin aiemmin pohdittua asiaa. Kannatan ehdottomasti tutkivaa oppimista. Tieto on tarkoitettu jaettavaksi ja usein tieto myös muuttuu ajan kuluessa. Niinpä olemassa olevaa tietoa tulee tarkastella yhä uudestaan ja yhä kriittisemmin. Miksi tietoa pitäisi pitää nk. "vakan alla" missään sen jalostumisen vaiheissa?

Tutkivaa oppimista harjoitin viimeksi pedagogisissa opinnoissa muutama vuosi sitten. Kotiryhmämme sai usein tehtäväksi selvittäväksi tutkimusongelmia. Oli toimittava ripeästi. Jokainen opiskelija sai mietittäväksi tutkimusongelman, johon tuli etsiä itsenäisesti vastauksia. Sen jälkeen kokoonnuimme verkon yli ja pohdimme ongelmaa yhdessä. Syvällisen tiedon jalostaminen ja spiraalimainen tapa toimia jäi mielestäni ohueksi. Emme ehtineet hakea tietoa ja pohtia yhdessä annettua tutkimusongelmaa useita kertoja. Myös teorioiden luominen jäi vähäiseksi.

Tutkiva oppiminen työpaikalla haastaa tiimit. Olisi osattava työskennellä pitkäjänteisesti ja sitouduttava tekemiseen sekä kunnioitettava toisten sanomisia. Tämä ei suinkaan aina onnistu. Aikataulut ovat kireät ja tulee selvittää omista työtehtävistä. Tiimeissä on valmiiksi kaikenlaisia henkilökemioihin liittyviä ongelmia. Olen sitä mieltä, että tutkiva oppiminen onnistuu työpaikalla, kun työntekijät irrotetaan tutkimusongelman pohtimisen ajaksi omasta ”työminästä”. Näin ollaan kaikki uudessa tilanteessa ja nk. ”samalla viivalla”.

Mietin, miten tunnistan tutkivan oppimisen tavan työskennellä omalla työpaikallani omissa työtehtävissäni. Olenko toiminut tutkivan oppimisen keinoin muiden kanssa vaikkapa viime aikoina? Otan esimerkin. Viime talven Careerian tutkintovastaavien palaverissa saatiin tehtävä. Oli selvítettävä, mikä oman tutkinnon tutkinnonosa voisi olla sellainen, jonka voisi jalostaa muiden tutkintojen käyttöön. Siis esimerkiksi merkonomiksi opiskeleva voisi valita hyvin valmistellun tutkinnonosan vaikkapa ruoka- tai rakennuspuolelta. Keskustelu ensimmäisellä kierroksella oli sopivan vilkasta. Jonkin verran kuultiin puheenvuorona, että oltiin väsyneitä, kun tällaista uutta tulee nyt kehittää. Ilmeisesti tehtävänanto eli siis tutkimusongelma oli oman työn ohelle liian suuri pala haukattavaksi. Seuraavassa palaverissa puheenjohtaja huomasi, että mitään edistystä ei ollut tapahtunut. Puheenjohtaja oli kiukussa ja epäili lähenevän loman vaikuttavan asiaan. Tutkimusongelma ei siis edennyt ollenkaan spiraalimaisesti. Mutta oliko tuo esimerkkini tutkivaa oppimista? Ehkä se oli tai sitten ei. En osaa sanoa varmuudella. Mielestäni esimerkissä oli tutkivan oppimisen piirteitä, mutta taidamme olla liian löyhästi työskentelevä ryhmä tällä hetkellä. Mietin myös, onko esimerkissäni ollenkaan tulossa lopputuloksena mitään teoriaa vai onko kysymyksessä ihan vain konkreettinen ryhmätyöskentely, joka aikataulujen puristuksessa toteutetaan em. Tavalla.

Osaamisen hankkiminen ja eteneminen

Keskustelu oman oppimispiirini kanssa on toistaiseksi ollut mielestäni vähäistä eikä siitä ole ollut juurikaan apua. En ole päässyt keskustelemaan enkä kuulemaan muiden huomioita. Tähän lienee syynä lomakausi, jota juuri eletään. Osa oppimispiirin jäsenistä ilmoitti, että joko tekee kesän tehtävät mahdollisimman pian kesäkuun alussa tai sitten vasta elokuussa. Osaan ei tarvinnut tehdä montaa tehtävää kesällä, koska erityispedagogiikan opinnot olivat jo suoritettut. Onnekseni voin toimia nk. ”keittiön kautta”. Nimittäin vaimoni pääsi samaan JAMK:n koulutukseen kuin minäkin. Voimme siis jakaa yhdessä vapaasti ajatuksiamme ihan omassa kuplassamme. Paras anti ja hyöty näyttää olevan tällaisessa asetelmassa se, että aikataulussa pysytään mielestäni paremmin kuin silloin, kun kotitaloudessa on vain yksi opiskelija.

Työpaikalla tilanne on mielestäni haastava, mitä tulee osaamisen hankintaan. Tämä johtuu siitä, että hallinnolliset erityisopettajat, joita on vain neljä koko Careerissa, ovat kiireisiä ja työskentelevät ”omissa kammioissaan”. Voisin odottaa, että ilmapiiri olisi kannustava ja työyhteisöni työntekijät tervehtisivät innoissaan sitä, että olen päässyt erityisopettajan opintoihin. Vaan se arki on toisenlainen. On kerta kaikkiaan nähtävä paljon vaivaa, että jotta tulee kuulluksi ja nähdyksi. Verkostotehtävä, joka on osa opintoja, on hyvin tärkeässä roolissa. Minun tulee rakentaa verkosto, joka kestää opiskelun jälkeenkin ja jota voin hyödyntää työssäni. Vaan en halua luoda sellaista epävirallista, omiin suhteisiin liittyvää verkostoa. Olen sitä mieltä, että verkoston on toimittava prosessinomaisesti. Voin nähdä, kuinka työntekijöitä poistuu työyhteisöstä jättämättä mitään hiljaista tietoa jälkeensä ja uusia otetaan tilalle. Osaamisen ja tiedon on pysyttävä työyhteisössä ja sen on oltava saatavilla jatkuvasti sitä tarvitsevia varten. Tarkoittaako tämä sitä, että jälleen perustetaan ryhmä, jonka istunnot on saatava mahdutettua Teamsiin? Mielestäni ei. Minusta erityispedagoginen osaaminen ja tieto on prosessi, joka käynnistyy samalla, kun tiedetään, kuka uusi

työntekijä on rekrytoitu työyhteisöön. Lisäksi erityispedagogiikka on vietävä koko organisaatioon aivan kuten pedagogiikkakin.

Ammatilliset erityispedagogiikan opinnot ovat käynnistyneet mielestäni inhimillisesti. Tästä kiitän järjestävää tahoa JAMK:ia. Kesällä opiskeltavaa aihepiiriä olisi voinut lähestyä kylmästi kirjalistalla ja tentillä. Mielestäni JAMK on ottanut mukaan erilaisia tulokulmia. Tämä näkyy mm. Siinä, että tehtävät ovat toteutukseltaan toisistaan poikkeavia. Vihdoinkin mm. näin, kuinka H5P on oikeasti käytössä! Olen opiskellut H5P:n itsenäisesti ja osaan luoda kysymyksiä videon päälle. Olen lisäksi opettanut H5P-työkalun perusteet kaikille Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnon opiskelijoille. Yksikään heistä ei ole ollut innostunut H5P:stä. Aionkin kokeilla syksyllä toista tapaa opiskelijoideni kanssa. Sitoutan heidät tuottamaan opiskelumateriaalia Careerian eCampusta varten. Tässä työssä H5P:llä on rooli. Opiskelijat saavat näin näyttömateriaalia kuluvaan tutkinnonosaa varten.

Tiedon hankinta osaamista varten on rajautunut viime vuosina opettaviin aiheisiin. On pitänyt tutustua erilaisiin ohjelmistoihin ja rakentaa palvelinympäristöjä, joihin opiskelijat sitten ovat päässeet tutustumaan. Tieto ja osaaminen ei ole siirtynyt aiemmilta opettajilta minulle eikä muillekaan nykyisille kollegoilleni. Työpaikka on ollut hyvin hierarkkinen ja se on suureksi osaksi ihan työyhteisön ja yksilöiden itsensä turhaan luomaa. En kannata sellaista ollenkaan vaan jaan osaamiseni kelle tahansa ja milloin vain. Olen lukenut, että arjesta selviytyy, kun tarttuu hetkeen. Näin aion toimia nytkin. Huomasin pedagogisissa opinnoissa, että osaamisen hankkiminen aktivoitui tuon vuoden mittaisen verkko-opintoina suoritettavan koulutuksen aikana. Niinpä nytkin on selvästi momentum. Aistit herkistyvät huomaamaan ja myös hakemaan tietoa sekä hankkimaan osaamista, kun tiedossa on tietty päämäärä. Voi heitä onnellisia, jotka päivittävät tietojaan ja osaamistaan muinakin aikoina! Näin toki toimin tietoteknisen tiedon ja osaamisen osalta. Miten sitten käytännössä hankkisin tiedon ja osaamisen? Olen jo maininnut prosessinomaisen tiedon- ja osaamisen hankinnan. Vaan sellainen ei ehdi toteutua vuoden tai kahden aikana, kun opiskelen. Minun on nöyrästi lähestyttävä tietoa ja osaamista omaavia ja pyydettävä audienssia. Omassa työyhteisössäni on osaavia yöntekijöitä ja myös ympäröivässä yhteiskunnassa. Tässä kohdassa mietin, kuinka JAMK:n laatima opetussuunnitelma ohjaa tiedon ja osaamisen hankintaan. Ovatko tehtävät sellaisia, että ne niiden myötä on luontevasti opettava yhteyksiä eri lähteisiin - ovatpa he työntekijöitä, kirjallisuutta (mm. väitökset) tai valtion rakenteita sekä lakeja? JAMK:n opintojen vastuukouluttajalta odotan kannustusta tiedon ja osaamisen hankintaan.

Opiskeluun vaikuttavia tekijöitä

Omana vahvuutenani aikuisopiskelijana pidän, että viimeinenkin lapsi muutti kotoa ja siten minun on mahdollista opiskella työn ohessa häiriöttä. Lisäksi, kuten jo mainitsin, vaimo opiskelee samassa JAMK:n koulutuksessa ja ainakin toistaiseksi tämä on ollut etu. Vahvuutena pidän myös tietynlaista tiedon ja osaamisen nälkää. Olin erittäin otettu, että pääsin JAMK:n koulutukseen. Huomasin, että aiempaa osaamistani avustajana ja ohjaajana arvostettiin. Näen, kuinka ammatillista urapolkua voi edetä nuorena aikuisen ja nyt vähän varttuneenpana. Tätä sanomaa voin kertoa opiskelijoilleni! Yksi vahvuus on toki myös tietotekniikan taitaminen ja oikeastaan se, kuinka siihen suhtautuu. Eletään edelleenkin tietotekniikan kivikautta ja se unohtuu monelta. Elinaikanamme on otettu käyttöön hajautettu tietojenkäsittely eli PC-tietokoneet. Se on lyhyt aika!

Haasteellisena pidän sitä, että en ole kasvatustieteen approa pidemmälle opiskellut yliopistossa. Tieteen tekeminen on minulle haastavaa ja pedagogisten opintojen lopputyö vaati suuria ponnistuksia. Samalla ymmärrän, kuinka perustutkinnossa opiskelevat pinnistelevät tutkinnonosien näyttömateriaalien kanssa. Toinen haaste on ajan riittäminen ja jaksaminen. Olen kolmen

koulutuksen vastuuopetta ja tutkintovastaava. Opetustunteja on päivisin ja iltaisin. Opiskelijoita tulee olla vastuullani riittävä määrä, jotta palkkaa maksetaan. Opiskelijoitteeni tulee myös valmistua pääsääntöisesti määräajassa, osatutkintoja tulee olla vähän ja keskeyttämiä ei mielellään ollenkaan. Tämä ei toistaiseksi toteudu em. tavalla. Olemme työyhteisössä kovasti miettineet varsinkin aikuisten itseohjautuvuutta. Moni tulee opiskelemaan työvuosien jälkeen näyttötutkintoa ja tarvitsee paljon ohjausta. Kuinka vastuuopettajan aika riittää?

Opintojen ajoittuminen

Oppimisryhmässäni (siis pienryhmässä) on opiskelijoita, joilla on tavoitteena valmistua vuodessa. Tämä tavoite on ulkoa annettu ja liittyy työtehtäviin, sain kuulla. Saattaa käydä niin, että ryhmästä lähtee syystä tai toisesta opiskelijoita sitä mukaa, kun valmistuvat. Silloin ryhmän dynamiikka usein muuttuu. Tämän koin pedagogisissa opinnoissa. Satsaan siksi tulevaan 12 kuukauteen. Vaan mikäli en saa opintoja etenemään, käytän lisää aikaa. Esimerkiksi työnantajan direktio-oikeus saattaa vaikuttaa siihen, milloin voin tehdä työpaikkani ulkopuolisen harjoittelun. Viikonloppujen osalta olemme kotona vaimon kanssa miettineet, että opiskelemme lauantaisin ja sunnuntaisin. Elämäntapamme ovat sellaiset, että mielestämme jaksamme ja käymme toki ulkoilemassa viikonlopun aikana. Parin vuoden takainen pedagogiikan opinnot vuodessa verkkototeutuksena osoitti, kuinka on tartuttava toimeen ja tehtävä se, mitä hetkessä voi. Koville tuolloin otti ja aavistan saman toistuvan nytkin. Itselläni ei kuitenkaan ole mitään kiirettä opintojen suhteen. Kukaan ei ole esimerkiksi työpaikalla kehottanut hakeutumaan erityispedagogiikan opintoihin.